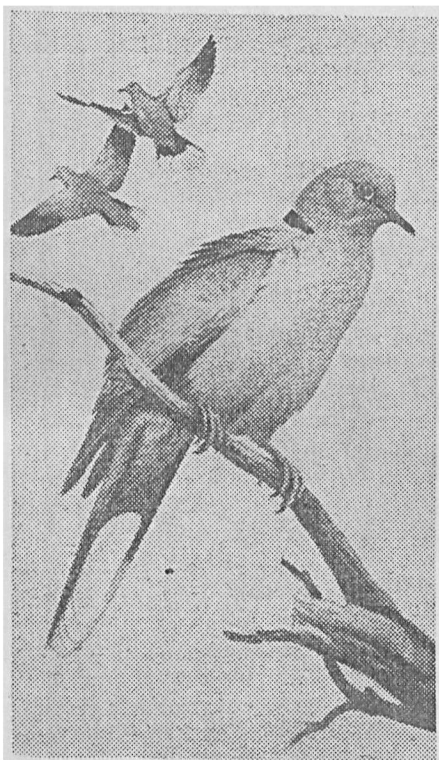

Turkse Tortelduif op zegetocht door Europa

Tal van vogelsoorten breiden zich voortdurend noord- en westwaarts uit. Heel merkwaardig is echter de plotselinge snelle uitbreiding van de Turkse tortelduif in Europa. Omstreeks 1900 waren de dichtstbijzijnde streken, waar deze duiven voorkwamen, gelegen in het donkere gedeelte van bijgaande overzichtelijke kaart, gemaakt door de Engelse ornitholoog, mijn vriend James Fisher. Na raadpleging van alle bestaande literatuur over deze duif, bleek hem dat Bulgarije en Turkije als loopplank voor deze fantastisch snelle uitbreiding hadden gefungeerd.

Het is interessant om het kaartje, dat met veel zorg door hem werd samengesteld, eens goed te bekijken. Het is zò overzichtelijk, dat het welhaast voor zichzelf spreekt.

Wij zullen ons nu eens nauwkeurig bepalen bij hetgeen zich in ons eigen land afspeelde. In de winter van 1948—1949 hebben vermoedelijk de eerste Turkse tortelduiven bij Harderwijk *overwinterd*.

Zo tekende Tory Petersen de Turkse Tortelduif

Een tweetal van deze vogels werd met zekerheid waargenomen te Hulshorst (bij Harderwijk) in September 1950. Het is waarschijnlijk, dat zij er dat jaar genesteld hebben, doch met zekerheid werd een *broedgeval* geconstateerd te Musselkanaal (Gr), eveneens in September 1950.

Was in 1950 en 1951 het broeden van deze vogels in de omgeving van Harderwijk, Hierden en Hulshorst nog twijfelachtig, in 1952 kon ook daar het broeden, evenals te Oldebroek, met stelligheid worden waargenomen.

Datzelfde jaar broedde, bijna zonder enige twijfel, ook een paartje bij Amersfoort, terwijl daar in het najaar van dat jaar 25 stuks van deze vogels werden waargenomen. Hier gelukte het ook ons, de Turkse tortelduif enkele dagen te bekijken. Gewoonlijk zijn ze niet schuw en gemakkelijk te observeren, omdat zij graag op vrij hoge plaatsen zitten, waar een goed uitzicht te vinden is.

Verwarring is alleen mogelijk met de in kooitjes gehouden lachduif, waarvan de Turkse tortelduif te onderscheiden is door een duidelijk *langere staart*, die geen witte maar *grauwe* onderstaartdekveren heeft. Bovendien is deze tortel donkerder van kleur dan de lachduif, die overwegend lichtbeige geteint is. Over het grijs-bruine veren-

kleed van de Turkse tortel speelt een rosegloed.

Beide soorten hebben een zwart halskraagje als een halve ring om de nek.

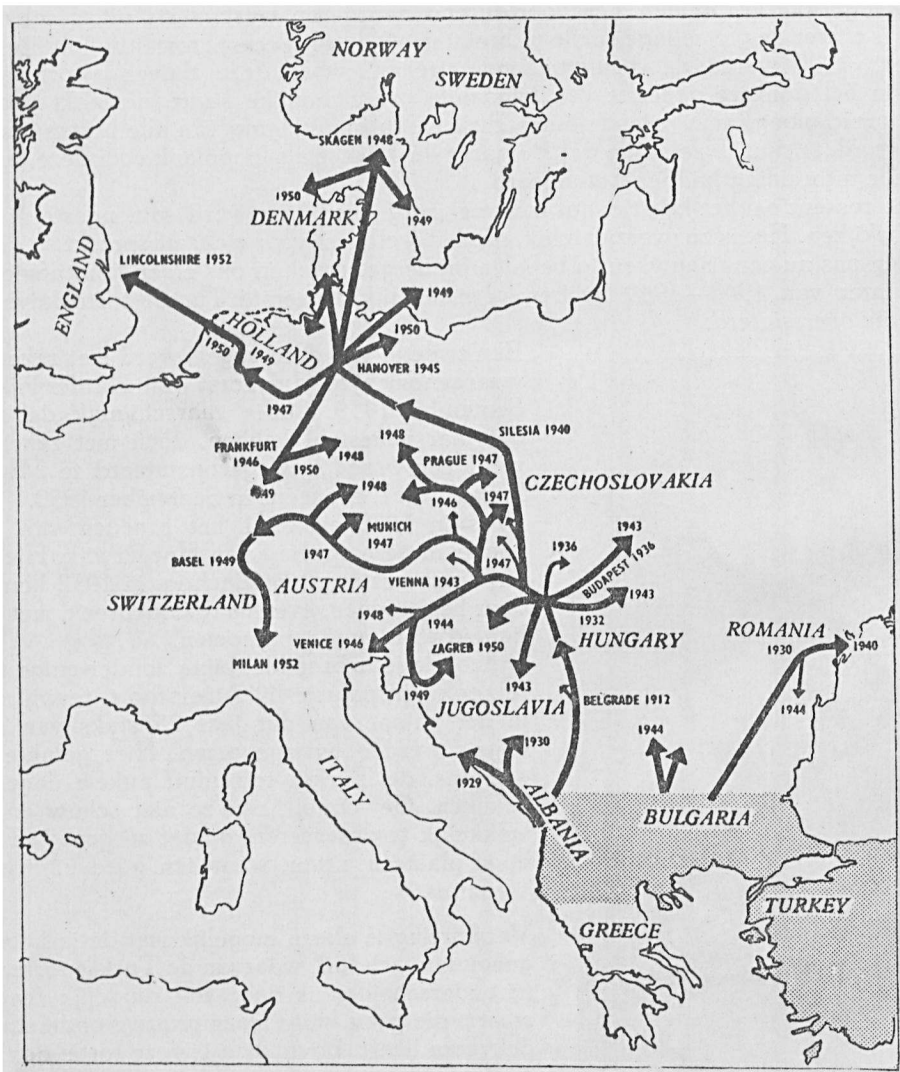
Van de gewone tortelduif onderscheidt de Turkse zich door de langere staart zonder witte zijzoom, een minder duidelijke bruine bovenzijde en iets grotere afmetingen.

Plotselinge opschuiving.

In tegenstelling tot de gewone tortelduif, een typische zomervogel, die zich van Mei tot September bij ons ophoudt, kunnen we de Turkse tortels het gehele jaar verwachten. Ofschoon zij enorme afstanden kunnen afleggen, getuige de snelle opmars door het grootste deel van Europa, zijn zij geen trekvogels. *Koude winters doorstaan ze zelfs met goed gevolg.*

Uit het grote aantal broedsels, namelijk drie tot vijf per jaar — de gewone tortelduif heeft in de korte tijd, dat zij in ons land is, maar gelegenheid tot het grootbrengen van één broedsel —, en uit het grotere aantal jongen per legsel, valt de zeer snelle uitbreiding te begrijpen.

De oorzaak van deze plotselinge opschuiving naar het Westen en Noorden is echter moi-

Op dit, door James Fisher samengestelde, kaartje is duidelijk te zien, hoe de Turkse Tortelduif in de loop der jaren Europa binnentrok.

lijk te verklaren. Dit feit heeft sedert 1930 sterk de aandacht getrokken. Voor 1930 kwamen zij nog niet in Hongarije voor; in 1936 werden de eerste in Tsjecho-Slowakije gesignaleerd, 1938 in Oostenrijk, 1940 in Polen, 1944 in Italië, 1945 in Duitsland, 1948 in Denemarken, 1949 in Zwitserland, Nederland en Zweden, 1950 in Frankrijk en tenslotte in 1952 zelfs ook in Engeland. Hoe de ontwikkeling van deze soort verder in Europa zal verlopen, zal de tijd moeten leren.

In de 18e eeuw waren de Turkse tortels in Constantinopel reeds talrijk, maar dat de Turken deze vogels in Europa zouden hebben ingevoerd, schijnt toch geen waarheid te zijn.

Het mag wel uniek in de ornithologie worden genoemd dat een vogel, nadat hij nog maar zo kort wordt verwacht, ook inderdaad spoedig wordt opgemerkt.

Van harte hopen we, dat ook U thans naar deze vogel zult uitkijken en dat dit artikel daarbij een leidraad is bij gebrek aan enige beschrijving of enig plaatje van de Turkse tortelduif in elk Europees vogelboek.

Eventuele berichtjes worden natuurlijk graag ontvangen.

Jaap Taapken.